
PRISMA VMBO
WOORDENBOEK
NEDERLANDS

De belangrijkste Prisma Woordenboeken:

miniwoordenboeken

- voor cursus en vakantie
- in klein formaat
- in 24 talen, waaronder Turks, Fries, Afrikaans, Arabisch en Fins

basisonderwijs woordenboeken

- voor het basisonderwijs en beginnende taalleerders
- glasheldere uitleg en veel voorbeelden
- met illustraties
- voor de talen Nederlands (verklarend) en Engels

vmbo woordenboeken

- voor beginnende woordenboekgebruikers
- aansluitend bij het vmbo/mbo, bso/tso en onderbouw havo/vwo
- actuele informatie over de hedendaagse basiswoordenschat
- zeer toegankelijk, veel voorbeeldzinnen
- voor de talen Nederlands (verklarend) en Engels

pocketwoordenboeken

- voor de middelbare scholier
- de pocketwoordenboeken met de meeste trefwoorden
- elk jaar bijgewerkt
- overzichtelijk: trefwoorden en tabs in kleur
- voor de talen Nederlands (verklarend), Engels, Frans, Duits, Spaans, Italiaans en Fries

handwoordenboeken

- twee delen in één band
- voor bovenbouw havo/vwo, bovenbouw tso/aso, studie en beroep
- gebonden, duurzame uitvoering
- veel voorbeeldzinnen en uitdrukkingen
- kaderteksten met taalweetjes
- voor de talen Nederlands (verklarend), Engels, Frans en Duits

**PRISMA
VMBO WOORDENBOEK**

Nederlands

drs. M.A. Hofman

prisma

Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Houten - Antwerpen

Auteur: drs. M.A. Hofman
Omslagontwerp: Raak Grafisch Ontwerp, Utrecht

ISBN 978 90 491 0490 0
NUR 627

© Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv, Houten – Antwerpen

Eerste druk 2009
Vierde druk 2013

www.prisma.nl
www.prismawoordenboeken.be
www.unieboekspectrum.nl

Prisma maakt deel uit van Uitgeverij Unieboek | Het Spectrum bv
Postbus 97
3990 DB Houten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet 1912, juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB, Hoofddorp).

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan noch de redactie noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Opneming van een woord in dit woordenboek prejudicieert niet ten aanzien van het al of niet bestaan van merkenrechten op dat woord. De uitgever heeft er naar gestreefd alle merknamen die in de Prisma Woordenboeken voorkomen te voorzien van een handelsmerksymbool ®.

Voorwoord

Een woordenboek is een gebruiksvoorwerp, een stuk gereedschap voor het verklaren of vertalen van een woord, een combinatie van woorden, een uitdrukking enzovoort.

Bij Prisma maken we verschillende soorten woordenboeken voor verschillende gebruikers, elk met hun eigen wensen, keuzes en mogelijkheden.

Met het vmbo woordenboek Nederlands introduceert Prisma een nieuw type woordenboek: het leerwoordenboek. Het is vooral bedoeld voor leerlingen van het vmbo en mbo (in Nederland) en het bso en tso (in België). Voor veel van die leerlingen zijn de 'gewone' woordenboeken (zoals het Prisma pocketwoordenboek Nederlands) net te ingewikkeld.

Belangrijke kenmerken van dit vmbo woordenboek zijn de grote toegankelijkheid voor onervaren woordenboekgebruikers en de didactische wijze waarop uitleg wordt gegeven over de Nederlandse basiswoordenschat. In heldere, eenvoudige zinnen, zonder moeilijke woorden en zonder vervreemdende afkortingen die zo kenmerkend zijn voor traditionele woordenboeken.

Een ander kenmerk is het grote aantal voorbeelden dat bij de betekenisuitleg wordt gegeven. Woorden komen vrijwel altijd in samenhang met andere woorden voor en uit de voorbeeldzinnen kan de gebruiker leren in wat voor soort zinnen de woorden vaak worden gebruikt. Hij leert niet alleen de verklaring van de betekenis, maar aan de hand van de voorbeeldzinnen leert hij ook hoe hij ze in de dagelijkse taal moet gebruiken.

Bij de keuze van de woorden en uitdrukkingen die in dit woordenboek voorkomen, hebben we uiteraard rekening gehouden met onze jeugdige doelgroep. Zij vinden in dit woordenboek de woorden en uitdrukkingen die zij in hun dagelijks leven kunnen tegenkomen: op school, thuis, in de teksten die ze onder ogen krijgen, op radio en tv en op internet.

Woorden of uitdrukkingen die ze niet vaak zullen tegenkomen, staan niet in dit woordenboek, zoals *lunapark* of *sukade*, om er maar een paar te noemen. Ook heel gewone woorden, zoals *ik*, *de* en *aan*, die wel heel vaak voorkomen, hebben we niet opgenomen. Juist omdat ze zo vaak voorkomen, zoeken onze gebruikers ze maar zelden op, weten wij uit ervaring. In plaats daarvan hebben we gekozen voor woorden waarvan de betekenis niet zonder meer duidelijk is en waarvoor je als gebruiker het woordenboek pakt.

Deze uitgangspunten hebben geleid tot een woordenboek met een duidelijke, begrijpelijke uitleg van ruim 16.000 woorden en 3300 uitdrukkingen en vaste verbindingen en met ruim 12.000 voorbeeldzinnen.

Wij hopen hiermee een woordenboek te hebben gemaakt waarmee de gebruiker het Nederlands beter leert begrijpen én beter leert gebruiken.

Wij houden ons aanbevolen voor op- of aanmerkingen. Mail ze naar: redactie@prisma.nl. Alvast bedankt.

Martha Hofman en de Prisma redactie

- agenda** [*de; agenda's*] • boekje waarin je afspraken en je huiswerk kunt opschrijven • lijst met alle onderwerpen die op een vergadering worden besproken
- de trefwoorden zijn blauw afgedrukt
blauwe bollen geven een nieuwe betekenis aan
- airconditioning** / **teercondisjuning** / [*de; airco*] / **teerkoo** / [*de; airco's*] apparaat dat ervoor zorgt dat de lucht in een ruimte op een bepaalde temperatuur blijft en dat het dus niet heel warm of heel koud wordt: *met deze hitte is een auto met airconditioning ideaal*
- als een trefwoord nog een andere vorm kan hebben is ook die vorm blauw afgedrukt
een dubbele punt geeft aan dat er een voorbeeldzin volgt
- akkoord**] [*het; akkoorden*] als mensen een akkoord bereiken, dan zijn ze het ergens over eens: *de ministers hebben eindelijk een akkoord bereikt* || [*bijvoeglijk naamwoord*] als je ergens mee akkoord gaat, dan vind je het goed: *iedereen ging akkoord met het voorstel*
- in de trefwoorden is de lettergreep die de klemtoon heeft onderstreept
blauwe Romeinse cijfers geven aan dat er een nieuwe woordsoort volgt
bij vreemde woorden staat tussen schuine strepen de makkelijk leesbare weergave van de uitspraak; een kronkeltje boven een letter geeft aan dat die letter door de neus moet worden uitgesproken
- enfin** (*âfê*) [*tussenwerpsel*] om een lang verhaal kort te maken: *enfin, we zijn toch naar het strand gegaan*
- gospel** / [*Gospùl*] [*de; gospels*] godsdienstig lied van zwarte Amerikanen
- een G in de uitspraak klinkt als de g in het Engelse woord 'goal'
- pachten** [*pachtte, heeft gepacht*] een stuk land, een boerderij, viswater enz. huren: *wij pachten een weiland van een boer voor onze pony*
- bij werkwoorden staan de verleden tijd enkelvoud en het voltooid deelwoord tussen vierkante haken
- pad** ([*het; paden*]) smalle weg voor voetgangers of fietsers • *op pad gaan* vertrekken, ergens naartoe gaan • *Jaco is op het verkeerde pad geraakt* hij doet slechte dingen || [*de; padden*] dier dat op een grote kikker lijkt
- tussen vierkante haken staat het lidwoord dat bij het trefwoord hoort (*de of het*), gevolgd door het meervoud
- scharrelen** [*scharrelde, heeft gescharreld*] • (van kippen, varkens) min of meer vrij rondlopen • een beetje rondlopen en met verschillende dingen bezig zijn: *de oude man scharrelde rond zijn huisje* • *met iemand scharrelen* een beetje verkering met iemand hebben
- tussen punthaken is aangegeven of een woord of uitdrukking tot een bepaald soort taal behoort (bijv. 'in België') of betrekking heeft op bepaalde mensen of zaken
een blauwe ster geeft aan dat er een zegswijze volgt

A

a¹ /aa/ [de; a's] ● eerste letter van het alfabet ★ *wie a zegt, moet ook b zeggen* als je eenmaal aan iets begonnen bent, moet je het ook afmaken ★ *dat verhaal is van a tot z gelogen* het is van het begin tot het eind gelogen ● toon in muziek: *kun jij op je trompet een hoge a spelen?*

a² [als eerste deel van een woord] a voor een woord geeft aan dat iemand of iets dat helemaal niet is: *ik ben amuzikaal*

à [voorzetsel] ● zoveel kost één ervan ★ *zes toegangskaarten à tien euro zes kaartjes die elk tien euro kosten* ● een getal of bedrag tussen die twee ★ *zo'n fiets kost driehonderd à vierhonderd euro zo'n fiets kost tussen driehonderd en vierhonderd euro*

A4'tje [het; A4'tjes] vel papier van 21 centimeter breed en 29,7 centimeter lang

aagje [het; aagjes] ★ *een nieuwsgierig aagje* iemand die erg nieuwsgierig is
aaien [aaide, heeft geaaid] zachtjes je hand over iemand of iets bewegen: *het meisje aait haar hond*

aal [de; alen] glibberige vis die op een slang lijkt

aalbes [de; aalbessen] kleine ronde bes die aan een struik groeit

aalscholver [de; aalscholvers] zwarte watervogel die vis eet en die een lange gebogen snavel heeft

aambeeld [het; aambeelden] zwaar ijzeren werkblok van een smid

aambeel [de; aambeien] knobbel bij de anus waardoor zitten of naar de wc gaan pijn doet: *veel mensen hebben soms last van aambeien*

aanbellen [belde aan, heeft aangebeeld] op de deurbel van een huis drukken: *toen ik aanbelde, werd er direct opengedaan*

aanbesteden [besteedde aan, heeft aanbesteed] bedrijven uitnodigen om een prijs te noemen voor een werk dat een van hen mag uitvoeren: *de gemeente heeft de aanleg van de nieuwe ringweg aan meerdere wegenbouwers aanbesteed*

aanbetaling [de; aanbetalingen] gedeelte van het bedrag dat je alvast betaalt voor een aankoop. De rest moet je later nog betalen: *voor mijn nieuwe computer moest ik een aanbetaling doen van honderd euro*
aanbevelen [beval aan, heeft aanbevolen] zeggen dat iets of iemand erg goed is: *ik kan je die film erg aanbevelen* ★ *ik houd me*

aanbevolen voor die antieke klok als u die klok wegdoet, zou ik hem graag willen hebben

aanbidden [aanbad, heeft aanbeden] erg bewonderen of vereren, erg van iemand houden: *die zangeres wordt door duizenden fans aanbeden*

aanbieden [bood aan, heeft aangeboden] zeggen dat iemand iets mag hebben, geven: *dat bedrijf heeft me een baan aangeboden* ★ *mag ik u een kopje koffie aanbieden?* wilt u een kopje koffie? ★ *een auto te koop aanbieden* een auto proberen te verkopen

aanbieding [de; aanbiedingen] iets dat je tijdelijk voor een lagere prijs kunt kopen dan normaal: *bij de supermarkt is deze week de cola in de aanbieding*

aanblijven [bleef aan, is aangebleven] niet aftreden maar doorgaan in een functie: *ondanks het schandaal rond zijn persoon besloot de minister aan te blijven*

aanblik [de] ● het kijken naar iets of het zien van iets: *bij de aanblik van al dat eten, kreeg ik honger* ● wat je ziet: *het dorp bood na de overstroming een trieste aanblik*

aanbod [het] ● wat iemand je aanbiedt ★ *hij wilde me wel wegbrengen, maar ik heb zijn aanbod afgeslagen* ik heb gezegd dat hij dat niet hoeft te doen ● wat er te koop is, welke producten of diensten er worden aangeboden: *het aanbod aan mobiele telefoons is groot*

aanboren [boorde aan, heeft aangeboord] doordringen tot een bron van aardolie, gas en dergelijke: *olie aanboren* ★ *een ander onderwerp aanboren* over iets anders beginnen te praten

aanbouw [de] nieuw gedeelte aan een gebouw dat al bestaat: *we willen een aanbouw achter ons huis, want we hebben een extra kamer nodig*

aanbranden [brandde aan, is aangebrand] als eten aanbrandt, gaat het vastzitten aan de bodem van de pan terwijl je het klaarmaakt en wordt het donkerbruin of zwart: *het ruikt hier alsof het vlees aanbrandt*

aanbreken I [brak aan, is aangebroken] beginnen: *de dag breekt aan* II [brak aan, heeft aangebroken] beginnen iets te gebruiken, een verpakking openmaken en iets van de inhoud nemen: *mogen we dit pak koekjes aanbreken?*

aanbrengen [bracht aan, heeft aangebracht] op een bepaalde plaats brengen: *vandaag zijn er nieuwe dakpannen aangebracht op het dak; zij*

brengt rouge aan op haar wangen ★ *de leraar heeft veel wijzigingen in mijn tekst aangebracht* hij heeft veel in de tekst veranderd

aandacht [*de*] als je aandacht hebt voor iets, let je goed op: *de kinderen luisterden met aandacht naar het verhaal* ★ *schenk maar geen aandacht aan hem* let maar niet op hem

aandachtig [*bijvoeglijk naamwoord*] als je aandachtig bent, let je goed op: *aandachtig luisteren naar wat iemand zegt*

aandeel [*het*; aandelen] ● bewijs dat iemand voor een klein stukje mede-eigenaar is van een bedrijf. Je kunt aandelen kopen en verkopen op de beurs ● je levert een aandeel in iets, als je meehelpt: *Raffaëla heeft een groot aandeel in de werkzaamheden geleverd*

aandeelhouder [*de*; aandeelhouders] iemand die aandelen van een bedrijf bezit

aandenken [*het*; aandenkens] voorwerp dat aan iets of iemand herinnert: *deze ketting is een aandenken aan mijn oma*

aandikken [*dikte aan*, heeft aangedikt] overdrijven: *over vissers en zeelui wordt gezegd dat zij hun verhalen vaak aandikken*

aandoen [*deed aan*, heeft aangedaan]

● aantrekken: *doe je jas aan als je naar buiten gaat* ● aansteken, in werking stellen: *wie wil het licht even aandoen?* ● even bezoeken: *het schip deed veel havens aan tijdens de reis* ★ *iemand iets aandoen* iets slechts doen waarmee je iemand veel pijn of ellende bezorgt

aandoening [*de*; aandoeningen] kwaal, ziekte: *hij heeft een aandoening aan zijn nieren*

aandoenlijk [*bijvoeglijk naamwoord*] ontroerend: *Lotte heeft een aandoenlijk gedichtje geschreven*

aandrang [*de*] ● gevoel dat je iets zou willen doen: *hij voelde een sterke aandrang om weg te rennen* ● als iemand aandrang uitoefent, vraagt die persoon iets met grote nadruk: *op aandrang van mijn moeder ging ik naar de kapper* ★ *aandrang hebben* moeten poepen

aandringen [*drong aan*, heeft aangedrongen] met grote nadruk vragen: *mijn tante drong erop aan dat ik naar de kapper ging*

aanduiden [*duidde aan*, heeft aangeduid] ongeveer beschrijven, duidelijk maken: *de ober duidde mij aan waar de wc was*

aandurven [*durfde aan*, heeft aangedurfd] ● de moed hebben iets te ondernemen: *ik*

durf het wel aan om een eigen bedrijf te beginnen ● als je iemand aandurft, durf je wel een strijd met hem te beginnen, omdat je denkt dat je even sterk of sterker bent

aaneengesloten [*bijvoeglijk naamwoord*] zonder openingen of onderbrekingen: *een aaneengesloten periode van vier weken*

aaneenschakeling [*de*; aaneenschakelingen] een aantal van iets achter elkaar ★ *het project was een aaneenschakeling van mislukkingen* er waren veel mislukkingen na elkaar

aanfluiting [*de*] bespottelijke vertoning, iets wat van zo'n slechte kwaliteit is dat het belachelijk is: *dat concert was een aanfluiting*

aangaan [*ging aan*, is aangegaan] ● als iets je niet aangaat, dan heb je er niets mee te maken en moet je je er niet mee bemoeien ● sluiten ★ *een huwelijk aangaan* met iemand trouwen

aangeboren [*bijvoeglijk naamwoord*] iets is aangeboren als je het bij je geboorte al hebt: *Marianne heeft een aangeboren hartafwijking*

aangedaan [*bijvoeglijk naamwoord*] ontroerd: *ik was aangedaan door het zielige verhaal*

aangelegenheid [*de*; aangelegenheden] zaak: *dit is een serieuze aangelegenheid*

aangenaam [*bijvoeglijk naamwoord*] prettig: *het bubbelbad geeft een aangenaam gevoel* ★ *aangenaam kennis te maken* ik vind het fijn dat ik u leer kennen

aangeschoten [*bijvoeglijk naamwoord*] ● geraakt door een kogel maar niet dodelijk getroffen: *een aangeschoten hert* ★ *aangeschoten wild* een wild dier dat is geraakt door een kogel; een persoon die zijn werk niet goed meer kan doen omdat mensen geen vertrouwen meer in hem hebben ● een beetje dronken: *na één glas wijn is mijn moeder al aangeschoten*

aangeschreven [*bijvoeglijk naamwoord*] een persoon of een organisatie staat goed aangeschreven als anderen er positief over denken ★ *deze aannemer staat goed aangeschreven* de mensen vinden dat hij zijn werk goed doet en betrouwbaar is

aangeslagen [*bijvoeglijk naamwoord*] teleurgesteld, ontmoedigd: *Martijn was aangeslagen door de dood van zijn cavia*

aangetekend [*bijvoeglijk naamwoord*] als je een brief aangetekend verstuurt, wordt deze door de post geregistreerd en met speciale aandacht behandeld: *een brief*

met een waardevolle inhoud kun je het beste aangetekend versturen

aangeven [gaf aan, heeft aangegeven]

- iets geven zodat iemand het kan pakken: *geef mij de pindakaas even aan*
- duidelijk maken: *kun je ook aangeven waarom je ineens zo boos werd?* * <in België> *dat zou je hem niet aangeven dat verwacht je niet van hem* • bij de politie melden dat er een misdrijf is gepleegd: *heb je al bij de politie aangegeven dat je fiets is gestolen?*

aangewezen [bijvoeglijk naamwoord] • als

- je de aangewezen persoon ergens voor bent, dan ben je de meest geschikte persoon daarvoor • als je op jezelf aangewezen bent, kun je niet op de hulp van anderen rekenen * <in België> *het is aangewezen dat ... het is nuttig of wenselijk dat ...: het is aangewezen dat er in elk klaslokaal een computer komt*

aangezien [voegwoord] omdat: *aangezien je geen zin had om mee te gaan, zijn we zonder jou vertrokken*

aangifte [de; aangiften & aangiftes] * bij de politie aangifte doen van een misdrijf bij de politie melden dat er een misdrijf is gepleegd

aangrijpen [greep aan, heeft aangegrepen]

- gebruikmaken van: *nu mijn oom er is, grijp ik de gelegenheid aan om te vragen of hij mij wil helpen* • veel indruk maken en verdrietig maken: *de dood van zijn vader heeft hem sterk aangegrepen*

aangrijpend [bijvoeglijk naamwoord] als iets aangrijpend is, is het ontroerend en maakt het veel indruk: *dat was een aangrijpende film*

aanhalen [haalde aan, heeft aangehaald]

- strelen, aaien: *die hond wil graag aangehaald worden* • zeggen wat iemand anders al eerder heeft gezegd, citeren: *de leraar haalde een uitspraak van een beroemd schrijver aan*

aanhali [bijvoeglijk naamwoord] je bent aanhali als je het fijn vindt om iemand te knuffelen of zelf geknuffeld te worden: *onze poes is erg aanhali*

aanhalingstekens [de; meervoud]

- leestekens ("..." of "...") die je gebruikt als je iets wat iemand anders heeft gezegd, letterlijk weergeeft in je eigen tekst, zoals in de volgende zin: *"het wordt tijd voor een nieuwe toverstaf", zei Malfidus plagerig tegen Ron*

aanhang [de] • de aanhangers van iemand of iets: *de aanhang van Ajax floot de scheidsrechter uit* • de partner van

iemand: *mijn moeder heeft haar collega's met aanhang uitgenodigd voor een etentje*

aanhanger [de; aanhangers] • volging: *de aanhangers van een politieke partij*

- aanhangwagen

aanhangig [bijvoeglijk naamwoord] * iets aanhangig maken bij de rechter een rechtszaak over iets beginnen, zodat de rechter kan beslissen wie gelijk heeft

aanhangwagen [de; aanhangwagens] kar die achter een auto kan worden gehangen om spullen in te vervoeren

aanhankelijk [bijvoeglijk naamwoord] je bent aanhankelijk als je snel aan anderen gehecht raakt: *Louise is een aanhankelijke kleuter*

aanhef [de] de eerste woorden van een brief of de eerste klanken van een muziekstuk: *"Mijn liefste", luidde de aanhef van de brief*

aanheffen [hief aan, heeft aangeheven] beginnen: *een lied aanheffen*

aanhoren [hoorde aan, heeft aangehoord] luisteren naar: *we moesten een uur lang die discussie aanhoren* * *deze muziek is niet om aan te horen* deze muziek is erg leuk

aanhouden [hield aan, heeft aangehouden]

- iemand laten stoppen en aanspreken: *we hielden een voorbijganger aan om de weg te vragen* • als de politie een misdadiger aanhoudt, dan moet die mee naar het politiebureau en wordt hij verhoord • voortduren: *het slechte weer houdt maar aan*

aanhoudend [bijvoeglijk naamwoord] de hele tijd, steeds: *het regent aanhoudend*

aanhouder [de; aanhouders] iemand die volhoudt: *de aanhouder wint*

aankaarten [kaartte aan, heeft aangekaart]

- als je een probleem aankaart, dan breng je het probleem naar voren om het te bespreken

aankijken [keek aan, heeft aangekeken] in de ogen kijken: *Eva keek mij strak aan*

- * *we zullen het nog eens aankijken* we wachten nog even af en nemen nog geen beslissing * *iemand op iets aankijken* denken dat iemand iets slechts heeft gedaan en hem dat kwalijk nemen

aanklacht [de; aanklachten] beschuldiging

- * *een aanklacht tegen iemand indienen bij de politie* bij de politie melden dat iemand iets heeft misdaan

aanklampen [klampte aan, heeft aangeklampt] als je iemand aanklampt, dan laat je die persoon stoppen om hem iets te vragen

aankleden [kleedde aan, heeft aangekleed]

• kleren aandoen • iets ergens mee versieren: *je hebt je kamer leuk aangekleed met die lampjes*

aanklikken [klikte aan, heeft aangeklikt] op de computer met de cursor ergens op gaan staan en op de muisknop drukken
aankloppen [klopte aan, heeft aangeklopt]

• aan de deur kloppen • contact met iemand opnemen en om hulp vragen: *toen ik geld nodig had, klopte ik aan bij mijn broer*

aanknopingspunt [het; aanknopingspunten] iets wat dient als begin voor iets nieuws, iets waar je op verder kunt gaan: *de vingerafdruk vormt een belangrijk aanknopingspunt in het onderzoek*

aankomen [kwam aan, is aangekomen]
• op de plaats van bestemming komen, arriveren: *'s middags kwamen wij bij ons vakantiehuisje aan* • als je iets ziet aankomen, dan verwacht je dat het gaat gebeuren: *je kon dat ongeluk al zien aankomen* ★ *het op iets laten aankomen* het laten gebeuren en er niets tegen doen: *ze betaalt haar huur niet en laat het erop aankomen dat ze uit huis wordt gezet* ★ *nu komt het erop aan* nu is het moment waarop het moet gebeuren • **aanraken**: *je mag in dit museum nergens aankomen*
• dikker worden: *ik ben twee kilo aangekomen*

aankomend [bijvoeglijk naamwoord] als iemand aankomend is in iets, wordt hij dat in de toekomst: *hij is aankomend arts, hij is bijna klaar met zijn studie*

aankomst [de] het aankomen op een plaats, moment waarop je aankomt: *na aankomst op het station gingen we iets drinken*

aankondigen [kondigde aan, heeft aangekondigd] bekendmaken dat iets zal gebeuren: *onze leraar Nederlands heeft een andere baan gevonden en kondigde zijn afscheid aan* ★ *de presentator kondigt de zangeres aan* hij vertelt dat de zangeres nu gaat optreden

aankoop [de; aankopen] • het kopen: *bij aankoop van drie flessen krijg je korting*
• iets dat je hebt gekocht: *die racefiets was een dure aankoop*

aankunnen [kon aan, heeft aangekund] als je iemand of iets aankunt, ben je er sterk genoeg voor: *veel werk aankunnen*

aanleg [de] talent: *Bart heeft aanleg voor muziek* ★ *Pieter heeft aanleg om dik te worden* hij wordt snel dik

aanleggen [legde aan, heeft aangelegd]

• maken, bouwen: *ze leggen hier een rotonde aan* • aan wal gaan liggen: *het schip legde aan in de haven van Antwerpen*
★ *het met iemand aanleggen* een vriendschap of relatie met iemand beginnen: *zij heeft het aangelegd met de beste vriend van haar man*

aanleiding [de; aanleidingen] gebeurtenis die een andere gebeurtenis tot gevolg heeft: *die bomaanslag was de aanleiding tot een oorlog*

aanlengen [lengde aan, heeft aangelengd] vermengen, verdunnen: *je moet de limonadesiroop met water aanlengen*

aanlokkelijk [bijvoeglijk naamwoord] iets is aanlokkelijk als het erg leuk lijkt: *dat is een aanlokkelijk idee*

aanloop [de; aanlopen] stuk dat je heel hard loopt voordat je een sprong maakt of een bal wegschiet: *de speler nam een lange aanloop voor de strafschop*

aanlopen I [liep aan, heeft aangelopen]
• steeds langs iets schuren: *het wiel loopt aan* ★ *deze kat is bij ons komen aanlopen* deze kat, die aan het zwerven was, heeft bij ons onderdak gevonden II [liep aan, is aangelopen] ★ *rood aanlopen* een rood gezicht krijgen, bijvoorbeeld van schaamte of woede

aanmaken [maakte aan, heeft aangemaakt]
• klaarmaken ★ *sla aanmaken* er een sausje over gieten om de sla lekkerder te maken • **aansteken**: *de open haard aanmaken*

aanmanen [maande aan, heeft aangemaand] dringend aansporen om iets te doen: *iemand aanmanen om zijn schulden te betalen*

aanmelden [meldde aan, heeft aangemeld] als je je ergens voor aanmeldt, dan geef je je daarvoor op: *ik heb me bij die sportclub aangemeld*

aanmerkelijk [bijvoeglijk naamwoord] tamelijk veel, aanzienlijk: *dit rapport is aanmerkelijk beter dan het vorige*

aanmerking [de; aanmerkingen]
• afkeurende opmerking: *mijn moeder maakt altijd aanmerkingen op mijn kleding* ★ *in aanmerking komen* voor iets kans hebben dat je het krijgt: *wij komen in aanmerking voor huurtoeslag*

aanmoedigen [moedigde aan, heeft aangemoedigd] iemand aansporen om iets goed te doen: *de schaatser werd aangemoedigd door het publiek*

aannemelijk [bijvoeglijk naamwoord] iets is aannemelijk als het waar kan zijn: *het is aannemelijk dat de wedstrijd wordt afgelast*

met al die plassen op het veld

aannemen [nam aan, heeft aangenomen]

- laten blijken dat je iets wilt hebben dat je wordt aangeboden, met je handen vastpakken: *waarom wil hij dat geschenk niet aannemen?* * een boodschap voor iemand aannemen luisteren naar een mededeling voor iemand anders en die later aan die andere persoon doorgeven
- geloven, ervan uitgaan dat het zo is: *ik neem aan dat we deze zomer weer naar Frankrijk gaan met vakantie* * neem dat nou maar • in dienst nemen, aanstellen: *het restaurant heeft een nieuwe kok aangenomen*

aannemer [de; aannemers] iemand die een werk uitvoert voor een bedrag dat van tevoren is afgesproken: *mijn ouders laten door een aannemer een dakkapel op het huis zetten*

aanpakken [pakte aan, heeft aangepakt]

- uit de handen van iemand anders overnemen: *kun jij dit bord even aanpakken?* * die jongen weet van aanpakken hij kan goed en hard werken
- optreden tegen: *ik vind dat ze voetbalvandalen hard moeten aanpakken*
- iets op een bepaalde manier doen: *je pakt dat probleem helemaal verkeerd aan*

aanpassen I [paste aan, heeft aangepast]

- aantrekken om te passen: *Loes heeft wel tien jurken aangepast* II [wederkerend werkwoord] [paste zich aan, heeft zich aangepast] als je je ergens aan aanpast, dan gedraag je je op een manier die goed past bij de omstandigheden: *Eskimo's hebben zich aangepast aan het leven in de barre kou*

aanplakbiljet [het; aanplakbiljetten] groot vel papier met daarop een aankondiging of reclame, dat buiten op een muur of op een bord wordt geplakt, affiche

aanpraten [praatte aan, heeft aangepraat]

- als je iemand iets aanpraat, dan probeer je door te praten iemand over te halen om iets te geloven of om iets te kopen: *mijn vader heeft zich door een slimme verkoper een duur scheerapparaat laten aanpraten*

aanprijzen [prees aan, heeft aangeprezen]

- heel positief over iets praten, aanbevelen: *deze film wordt in de krant aangeprezen*

aanraden [raadde aan, heeft aangeraden]

- als je iemand iets aanraadt, dan geef je hem de raad om dat te doen: *de dokter raadde mijn moeder aan om een paar dagen in bed te blijven*

aanraken [raakte aan, heeft aangeraakt]

- even met je lichaam tegen iets aan komen of even met je vingers aan iets zitten: *je kunt die hete kachel beter niet aanraken*

aanranden [randde aan, heeft aangerand]

- als iemand wordt aangerand, dan wordt die persoon (meestal een vrouw) met geweld gedwongen tot seksuele handelingen

aanrecht [de & het; aanrechten] werkblad

- met kastjes eronder in de keuken, meestal ook met een gootsteen

aanreiken [reikte aan, heeft aangereikt]

- aangeven, overhandigen: *kun je mij dat boek even aanreiken?*

aanrekenen [rekende aan, heeft

- aangerekend] iemand ergens de schuld van geven, iemand iets kwalijk nemen: *je kunt hem die fout niet aanrekenen*

aanrichten [richtte aan, heeft aangericht]

- als je iets aanricht, dan komt het door jou, veroorzaken: *hij heeft veel schade aangericht met zijn auto*

aanrijding [de; aanrijdingen] botsing van

- een voertuig met iets of iemand

aanroepen [riep aan, heeft aangeroepen]

- smeken om te luisteren en te helpen: *de goden aanroepen*

aanschaffen [schafte aan, heeft

- aangeschaft] kopen: *de burens hebben een nieuwe auto aangeschaft*

aanschieten [schoot aan, heeft

- aangeschoten] • als je iemand aanschiet, dan houd je hem tegen om snel iets te vragen of te zeggen • als je kleren aanschiet, dan trek je ze vlug aan: *Hafez schoot zijn jas aan en weg was hij*

aanslaan I [sloeg aan, heeft aangeslagen]

- met een slaande beweging aanraken: *je moet die pianotoets zachtjes aanslaan*
- beginnen te blaffen: *de waakhond sloeg aan* II [sloeg aan, is aangeslagen] • succes hebben: *het toneelstuk sloeg niet aan bij het publiek* • beginnen te draaien: *de motor slaat aan*

aanslag [de; aanslagen] • het doden van

- een persoon of een poging daartoe: *er is een aanslag op de president gepleegd* • dun laagje dat ergens op zit: *er zit een vette aanslag op het fornuis* • bedrag dat je aan de belasting moet betalen • als je iets in de aanslag houdt, dan houd je het klaar voor gebruik: *de fotograaf hield zijn camera in de aanslag*

aansluiten [sloot aan, heeft aangesloten]

- als iets aansluit, dan zit er weinig ruimte of tijd of verschil tussen • *die twee*

treinen sluiten op elkaar aan je kunt op de andere trein overstappen zonder lang te hoeven wachten * *jouw plannen sluiten precies aan bij de mijne* onze plannen passen heel goed bij elkaar • verbonden zijn met: *dit huis is nog niet aangesloten op de waterleiding* • als je je ergens bij aansluit, doe je mee met een groep of word je ergens lid van: *ik heb me aangesloten bij een zwemvereniging*

aansluitend [bijvoeglijk naamwoord] direct daarna: *eerst zien jullie een filmpje over pesten op school en aansluitend gaan we erover praten*

aansluiting [de; aansluitingen] het aansluiten, verbinding: *wij hebben nog geen aansluiting op de kabeltelevisie*

aansmeren [smeerde aan, heeft aangesmeerd] als iemand je iets aansmeert, dan verkoopt hij je op een slimme manier iets wat je eigenlijk niet had willen kopen: *ik heb me een veel te dure computer laten aansmeren*

aansnijden [sneed aan, heeft aangesneden] • het eerste stuk eraf snijden: *een taart aansnijden* • over iets beginnen te praten: *een onderwerp aansnijden*

aanspannen [spande aan, heeft aangespannen] strakker spannen: *we moeten de lijnen van de tent beter aanspannen*

aanspoelen [spoelde aan, heeft & is aangespoeld] uit het water aan land drijven: *na de scheepsramp spoelden er wrakstukken aan op het strand*

aansporen [spoorde aan, heeft aangespoord] dingen doen of zeggen om ervoor te zorgen dat iemand zijn best doet: *ze spoorden hem aan om harder te zwemmen*

aanspraak [de] • als iemand aanspraak heeft, dan heeft hij de mogelijkheid om met andere mensen te praten: *mijn oma heeft in het bejaardencentrum veel meer aanspraak dan toen ze nog alleen woonde* • als je ergens aanspraak op maakt, dan eis je het omdat je vindt dat je er recht op hebt: *hij maakte aanspraak op een deel van de winst*

aansprakelijk [bijvoeglijk naamwoord] verantwoordelijk: *als het jouw schuld is, dan ben je aansprakelijk voor de schade bij die botsing*

aanspreken [sprak aan, heeft aangesproken] • tegen iemand beginnen te praten: *een toerist sprak mij aan om de weg te vragen* * *iemand op iets aanspreken* tegen iemand zeggen dat je vindt dat hij

iets niet goed doet • in de smaak vallen: *die muziek spreekt mij aan*

aanstaan [stond aan, heeft aangestaan] bevallen: *jouw brutale gedrag staat me niet aan*

aanstaand [bijvoeglijk naamwoord] eerstkomend, eerstvolgend: *aanstaande zondag gaan we op vakantie*

aanstalten [de; meervoud] als je aanstalten maakt om iets te gaan doen, dan tref je daar voorbereidingen voor: *ze maakten aanstalten om te vertrekken*

aanstekelijk [bijvoeglijk naamwoord] iets wat iemand doet, is aanstekelijk als je het spontaan ook zelf gaat doen * *Bart lacht heel aanstekelijk* als Bart lacht, moet jij vanzelf ook lachen

aansteken [stak aan, heeft aangestoken] • in brand steken, laten branden: *'s avonds staken we de kaarsen aan* • een besmettelijke ziekte op een ander overbrengen: *eerst was alleen Paul verkouden, maar nu heeft hij de hele klas aangestoken*

aansteker [de; aanstekers] apparaatje waarmee je iets kunt aansteken. Het wordt vooral gebruikt voor sigaretten

aanstellen I [stelde aan, heeft aangesteld]

benoemen: *hij is als directeur aangesteld*
II [wederkerend werkwoord] [stelde zich aan, heeft zich aangesteld] als je aanstelt, dan gedraag je je overdreven: *hij ligt te kermen van de pijn, maar volgens mij stelt hij zich aan*

aanstellerij [de] overdreven gedrag, het net doen alsof

aanstelling [de; aanstellingen] als je ergens een aanstelling krijgt, dan krijg je daar een baan: *mijn neef was heel blij met zijn aanstelling als kok in dat grote restaurant*

aansterken [sterkte aan, is aangesterkt] als iemand aansterkt, krijgt hij zijn vroegere kracht weer terug: *na de operatie moest mijn moeder weer aansterken*

aanstichter [de; aanstichters] veroorzaker van iets slechts: *een paar dronken jongens waren de aanstichters van de rellen*

aanstippen [stipte aan, heeft aangestipt] • iets even aanraken: *de verpleegster stipte de wond aan met een wattenstaafje met jodium* • even over iets praten: *bij de bespreking werd het tekort aan leraren even aangestipt*

aanstonds [bijwoord] straks, zo meteen: *aanstonds begint de wedstrijd*

aanstootgevend [bijvoeglijk naamwoord] iets is aanstootgevend als mensen het schokkend vinden en er zich aan ergeren:

ik vind dat uitdagende gedrag van Laila aanstootgevend

aansturen [stuurde aan, heeft aangestuurd]

• sturen naar: *met een schip op de haven aansturen* * op iets aansturen proberen te bereiken: *met zijn gedrag stuurt hij het erop aan dat hij van school wordt gestuurd; de president stuurt aan op vervroegde verkiezingen* • besturen: *machines met een computer aansturen; een bedrijf aansturen*

aantal [het; aantallen] hoeveel het er zijn:

het aantal slachtoffers van de ramp is nog onbekend

aantasten [tastte aan, heeft aangetast] als

iets wordt aangetast, dan wordt het beschadigd door iets anders: *het zoute zeewater tast het metaal van je fiets aan*

aantekenen [tekende aan, heeft

aangetekend] • een speciale postzending versturen waarvoor de ontvanger zijn handtekening moet zetten als hij de zending ontvangt • opmerken: *ik wil hierbij aantekenen dat dit besluit ook moet worden goedgekeurd door degenen die er nu niet zijn* * bezwaar aantekenen officieel tegen iets protesteren: *mijn vader heeft bezwaar aangetekend tegen de aanslag van de belastingdienst*

aantekening [de; aantekeningen] iets wat

je opschrijft, notitie: *we moesten veel aantekeningen maken tijdens de geschiedenisles*

aantijging [de; aantijgingen] beschuldiging

die vals is: *de jongen verzette zich tegen de aantijging dat hij een dief zou zijn*

aantikken [tikte aan, heeft aangetikt]

• even met je hand iets aanraken: *wie het eerst de muur aantikt, heeft de wedstrijd gewonnen* * dat tikt behoorlijk aan dat wordt al een hoog bedrag of een groot aantal

aantocht [de] * in aantocht zijn eraan

komen: *de zomer is in aantocht*

aantonen [toonde aan, heeft aangetoond]

duidelijk maken, bewijzen: *zijn gedrag toont aan dat hij laf is; we hebben nu aangetoond dat hij gelogen heeft*

aantreden [trad aan, is aangetreden]

• netjes in rijen naast elkaar gaan staan: *de soldaten moesten aantreden op het kazerneterrein* • in een functie beginnen: *direct nadat de minister was aangetreden begon hij bezuinigingen door te voeren*

aantreffen [trof aan, heeft aangetroffen]

vinden: *in deze streek hebben ze goud in de grond aangetroffen*

aantrekkelijk [bijvoeglijk naamwoord] iets is

aantrekkelijk als je het leuk vindt en je

ertoe aangetrokken wordt: *voor veel jongens is voetbal een aantrekkelijke sport* * *Ellen is een aantrekkelijk meisje* ze is erg knap om te zien

aantrekken [trok aan, heeft aangetrokken]

• aandoen: *ik trek vandaag mijn nieuwe trui aan* • door te trekken iets strakker spannen: *trek het touw eens aan* • als iets je aantrekt, dan vind je het leuk: *wandelen trekt mij niet aan* * je iets aantrekken je zorgen maken over iets of er verdriet om hebben: *Anna trekt zich de dood van haar oma erg aan* * *trek je maar niets van Leonard aan* word maar niet verdrietig of kwaad om wat Leonard zegt of doet

aantrekkingskracht [de] de kracht

waarmee een voorwerp een ander voorwerp naar zich toe trekt: *de aantrekkingskracht van een magneet* * *deze muziek heeft een grote aantrekkingskracht op mij* deze muziek boeit me heel erg, ik vind deze muziek heel mooi

aanvaarden [aanvaardde, heeft aanvaard]

• aannemen: *een geschenk aanvaarden* * *een voorstel aanvaarden* het eens zijn met een voorstel * *de reis aanvaarden* beginnen aan een reis • accepteren dat iets nu eenmaal zo is, erin berusten: *je moet de gevolgen van je daden aanvaarden*

aanval [de; aanvallen] • als je een aanval

doet op iemand, dan begin je een strijd: *het leger opende de aanval op de vijand*

• korte, heftige uitbarsting: *in een aanval van woede smeed mijn kleine zusje haar pop in de hoek*

aanvallen [viel aan, heeft aangevallen] een

aanval doen op: *de stad werd met tanks aangevallen*

aanvang [de] begin: *voor aanvang van de voorstelling dronken we nog wat*

aanvangen [ving aan, heeft & is

aangevangen] beginnen * *niets met iemand kunnen aanvangen* geen manier kunnen vinden om te gaan met iemand die zich moeilijk gedraagt

aanvankelijk [bijvoeglijk naamwoord] in het

begin, eerst: *aanvankelijk vond ik het examen makkelijk, maar later werd het erg moeilijk*

aanvaring [de; aanvaringen] • botsing van

een schip • ruzie: *ik had een aanvaring met mijn vader*

aanvechten [vocht aan, heeft

aangevochten] als je een beslissing

aanvecht, dan zeg je dat je het niet eens

bent met die beslissing

aanverwant [bijvoeglijk naamwoord]

dingen zijn aanverwant als ze overeenkomsten met elkaar hebben: *in deze winkel verkopen ze cd-spelers, radio's en aanverwante artikelen*

aanvinken [vinkte aan, heeft aangevinkt] een v-tekentje zetten voor iets in een lijst: *de leraar vinkte op zijn lijst de namen van de aanwezige leerlingen aan*

aanvoelen [voelde aan, heeft aangevoeld]

• op je gevoel iets of iemand begrijpen: *ik voel wel aan wat je bedoelt* • een bepaald gevoel geven als je iets aanraakt: *deze stof voelt ruw aan*

aanvoerder [de; aanvoerders] iemand die de leiding heeft: *de aanvoerder van een sportteam*

aanvoeren [voerde aan, heeft aangevoerd]

• leiden, het bevel over iets hebben: *wie voert dat elftal aan?* • naar een bepaalde plaats brengen: *er werden nog meer bakstenen naar de bouwplaats aangevoerd*

• als bewijs naar voren brengen: *argumenten aanvoeren voor een standpunt*

aanvraag [de; aanvragen] officieel verzoek: *we hebben een aanvraag ingediend voor het houden van een markt op het schoolplein*

aanvragen [vroeg aan, heeft aangevraagd] officieel om iets vragen: *mijn vader heeft bij de gemeente een vergunning aangevraagd voor het bouwen van een schuurtje*

aanvullen [vulde aan, heeft aangevuld] toevoegen wat er ontbreekt: *de frisdrank is bijna op, we moeten de voorraad aanvullen*

aanvuren [vuurde aan, heeft aangevuurd] enthousiast aanmoedigen: *de marathonlopers werden aangevuurd door het publiek*

aanwakkeren [wakkerde aan, heeft aangewakkerd] ervoor zorgen dat iets toeneemt * *door te blazen wakkerden we het vuurtje aan* daardoor ging het vuur harder branden

aanwenden [wendde aan, heeft aangewend] gebruiken: *hij wendt alle mogelijke middelen aan om zijn zin te krijgen*

aanwennen, zich [wederkerend werkwoord] [wende zich aan, heeft zich aangewend] als je je iets aanwent, dan maak je er een gewoonte van: *zij wende zich aan om drie keer per dag haar tanden te poetsen*

aanwerven [wierf aan, heeft aangeworven] * <in België> *personeel aanwerven* mensen in dienst nemen, aannemen

aanwezig [bijvoeglijk naamwoord] als je aanwezig bent, dan ben je er (het

tegenovergestelde is *afwezig*): *de burgemeester was aanwezig bij de opening van de tentoonstelling* * in dit lokaal zijn vijf computers aanwezig er staan vijf computers

aanwijzen [wees aan, heeft aangewezen] duidelijk maken wat je bedoelt door ernaar te wijzen: *ze wees me de jurk aan die ze wilde kopen*

aanwijzing [de; aanwijzingen] een beetje informatie waardoor iets duidelijker wordt, inlichting: *de politie had veel aanwijzingen gekregen over de dader*

aanwinst [de; aanwinsten] iets wat waardevol is en ergens nieuw bij komt: *deze mooie atlas is een aanwinst voor onze bibliotheek*

aanzet [de; aanzetten] handeling of gebeurtenis waardoor een begin wordt gemaakt met iets: *deze ontdekking heeft de aanzet gegeven tot nieuwe onderzoeken*

aanzetten [zette aan, heeft aangezet] • aandoen, in werking stellen: *de televisie aanzetten* • aansporen, aanmoedigen: *we moeten Ton tot betere prestaties aanzetten*

aanzien¹ [zag aan, heeft aangezien] kijken naar * *dit schilderij is niet om aan te zien* dit schilderij is erg lelijk * *we zullen het nog even aanzien* we wachten nog even af en stellen onze beslissing hierover nog even uit * *ik zag hem voor iemand anders aan* ik dacht dat hij iemand anders was

aanzien² [het] • uiterlijk: *door die opknopbeurt heeft het huis een heel ander aanzien gekregen* * *de burgemeester staat in hoog aanzien bij iedereen* iedereen heeft eerbied en waardering voor de burgemeester * *ten aanzien van over, met betrekking tot*: *de beslissing ten aanzien van het feest is uitgesteld*

aanzienlijk [bijvoeglijk naamwoord]

behoorlijk groot: *een aanzienlijk bedrag*

aanzoek [het; aanzoeken] als je iemand een aanzoek doet, dan vraag je of die persoon met je wil trouwen

aanzwellen [zwoel aan, is aangezwollen] langzaam harder worden: *het geluid zwoelt aan*

aap [de; apen] hoogontwikkeld zoogdier dat van alle dieren het meest op de mens lijkt * *daar komt de aap uit de mouw* nu wordt duidelijk wat de eigenlijke bedoeling is of wat er echt aan de hand is * *iemand voor aap zetten*, (in België) *iemand voor de aap houden* iemand belachelijk maken¹

aar [de; aren] pluim die boven aan graanstengels zit

aard [de] karakter: *die man is heel vriendelijk van aard* ★ *dat ligt niet in haar aard* zo iets zou ze nooit doen

aardappel [de; aardappels & aardappelen] eetbare knol met een bruine schil die in de grond groeit: *friet wordt gemaakt van aardappels*

aardbei [de; aardbeien] rode, zachte vrucht met een zoete smaak

aardbeving [de; aardbevingen] trilling van de aarde: *door de aardbeving zijn veel gebouwen ingestort*

aardbol [de] de aarde

aarde [de] ● de planeet waar wij op leven
● grond: *de hond groef een gat in de aarde* ★ *het cadeau viel in goede aarde bij Ali* hij vond het een leuk cadeau ★ *iemand ter aarde bestellen* iemand begraven

aarden¹ [bijvoeglijk naamwoord] van gebakken klei gemaakt: *een aarden bloempot*

aarden² [aardde, heeft geaard] ● je op je gemak voelen, wennen: *het meisje kon niet aarden op de nieuwe school* ★ *een elektrisch apparaat aarden* het apparaat door middel van een metalen draad met de grond verbinden, zodat je bij een elektrische storing geen schok kunt krijgen als je het apparaat aanraakt

aardewerk [het] voorwerpen van gebakken klei: *in deze winkel verkopen ze aardewerk en porselein*

aardgas [het] brandbaar gas dat op sommige plekken in de aarde zit. Je kunt het thuis gebruiken voor de verwarming en voor het gasfornuis

aardig [bijvoeglijk naamwoord] ● prettig om mee om te gaan, vriendelijk: *Samuel is een aardige jongen* ● tamelijk groot of tamelijk goed: *ik heb een aardig bedrag gespaard; Lot heeft een aardig cijfer gehaald voor haar werkstuk*

aardigheid [de] plezier ★ *voor mij is de aardigheid eraf* ik vind het niet leuk meer ★ *ze gaf hem een aardigheidje* ze gaf hem een klein cadeautje

aardolie [de] vloeibare stof in de aardkorst die onder andere wordt gebruikt om benzine van te maken

aardrijkskunde [de] vak op school waarbij je van alles over de aarde leert, geografie

aardschok [de; aardschokken] korte aardbeving

aartsbisschop [de; aartsbisschoppen] de belangrijkste bisschop in een bepaald gebied

aartsvijand [de; aartsvijanden] grootste vijand

aarzelen [aarzelde, heeft geaarzeld] uit onzekerheid even wachten voordat je iets doet, twijfelen: *Loes aarzelde voordat ze antwoord gaf*

aas¹ [het] ● vlees waar roofdieren op jagen of vlees van al dode dieren, waar andere dieren van leven ● voedsel dat je gebruikt om dieren te lokken en ze te vangen: *bij het vissen gebruikt hij wormen als aas*

aas² [de & het; azen] de hoogste kaart in veel kaartspelletjes

aasgier [de; aasgieren] ● kleine gier die leeft van dode dieren ● iemand die beter wil worden van de ellende van een ander

abattoir / **aabattwaar** [het; abattoirs] gebouw waar dieren worden geslacht, slachthuis

abc / **aaabeeee** [het] het alfabet: *kun jij het abc voor mij opzeggen?*

abces [het; abcessen] gewzel dat is gevuld met etter: *de dokter sneed het abces op mijn voet open*

abdij [de; abdijen] klooster

ABN [het] afkorting van *Algemeen Beschaafd Nederlands*: *het ABN is de Nederlandse standaardtaal. Het wordt bijvoorbeeld gesproken door nieuwslezers van het journaal*

abnormaal [bijvoeglijk naamwoord] anders dan normaal, afwijkend: *het is abnormaal warm vandaag*

abominabel [bijvoeglijk naamwoord] heel slecht, afschuwelijk: *deze koffie smaakt abominabel*

abonnee [de; abonnees] je bent abonnee van iets als je er een abonnement op hebt: *mijn oom is abonnee van twee kranten en vier tijdschriften*

abonneenummer [het; abonneenummers] nummer waarmee een telefoon is aangesloten op een plaatselijk telefoonnet en dat je na het netnummer moet intoetsen

abonnement [het; abonnements] ● het geabonneerd zijn op iets: *ik heb een abonnement op een tijdschrift over paarden* ● bewijs dat je op iets bent geabonneerd: *als je het zwembad binnengaat, moet je je abonnement laten zien*

abonneren, zich [wederkerend werkwoord] [abonneerde zich, heeft zich geabonneerd] als je op een tijdschrift of een krant abonneert, dan betaal je een bedrag zodat je het altijd thuis ontvangt

abortus [de; abortussen] medische ingreep waarbij een onvolgroeid kind uit de buik van de moeder wordt gehaald

abracadabra 1 [tussenwerpsel] dit zeg

iemand die aan het toveren is, het is een toverformule II [het] onbegrijpelijke taal: *wat die man vertelt, is abracadabra voor mij*

abri [de; abri's] schuilhokje, vooral bij tram- en bushaltes

abrikoos [de; abrikozen] oranje vrucht met een grote pit en een zachte schil

abrapt [bijvoeglijk naamwoord] plotseling, onverwacht: *er kwam abrupt een einde aan de muziek*

abeilen [seilde ab, heeft abgeleid] je aan een touw langs een steile bergwand naar beneden laten glijden

absent [bijvoeglijk naamwoord] afwezig (het tegenovergestelde is *present*): *Leonie is vandaag absent want ze heeft griep*

absoluut [bijvoeglijk naamwoord] volstrekt, volkomen: *ik weet het absoluut zeker*

absorberen [absorbeerde, heeft geabsorbeerd] in zich opzuigen: *een spons absorbeert water*

abstract [bijvoeglijk naamwoord] iets is abstract als je het niet kunt vastpakken of als vorm kunt voorstellen, maar als het alleen als begrip in je hoofd bestaat (het tegenovergestelde is *concreet*): *liefde en haat zijn abstracte begrippen* * *een abstract schilderij* een schilderij dat niet iets weergeeft uit de werkelijkheid die je om je heen ziet (bijvoorbeeld een mens of een landschap), maar dat alleen bestaat uit vormen en kleuren (het tegenovergestelde is *een figuratief schilderij*)

absurd [bijvoeglijk naamwoord] heel erg raar: *ik vind het een absurd idee*

abt [de; abten] hoofd van een klooster voor mannen

abusis [het] * *per abuis* bij vergissing: *deze brief is voor de bureu, maar hij is per abuis bij ons bezorgd*

abusievelijk [bijvoeglijk naamwoord] bij vergissing: *deze oproep is abusievelijk aan u gezonden*

academicus [de; academici] iemand die zijn diploma van de universiteit heeft behaald

academie [de; academies] hogere school waar je in een bepaalde kunst of voor een bepaald beroep wordt opgeleid: *kunstacademie, dansacademie, sportacademie*

academisch [bijvoeglijk naamwoord] wat te maken heeft met een universiteit * *een academisch ziekenhuis* een ziekenhuis dat nauw samenwerkt met een universiteit

accelereren [accelereerde, heeft geaccelereerd] sneller gaan rijden,

optrekken: de sportwagen accelereerde en ging alle andere auto's voorbij

accent [het; accenten] • *klemtoon: het accent in het woord 'geluk' ligt op de tweede lettergreep* • *manier van praten: Jacques spreekt met een Frans accent* • *tekentje boven een letter waardoor de uitspraak van die letter verandert: de letter e in 'comité' heeft een accent*

accentueren [accentueerde, heeft geaccentueerd] de nadruk leggen op, benadrukken: *deze oogschaduw accentueert de kleur van je ogen*

acceptabel [bijvoeglijk naamwoord] iets is acceptabel als je vindt dat het goed genoeg is, aanvaardbaar: *het taalniveau van deze toekomstige onderwijzers is niet acceptabel*

accepteren [accepteerde, heeft geaccepteerd] aannemen, aanvaarden: *een geschenk accepteren; hij kon niet accepteren dat het uit was met zijn vriendin* * *die nieuwe leerling wordt niet geaccepteerd door de klas* niemand uit de klas wil met hem omgaan

acceptgirokaart [de; acceptgirokaarten] kaart waarop een bedrag staat dat je ergens voor moet betalen. Je moet je handtekening erop zetten en soms nog je bankrekeningnummer invullen en daarna stuur je hem naar de bank: *bij de boeken die ik kreeg thuisgestuurd, zat een acceptgirokaart*

accessoires /assesswaarüs, in België: aksesswaarüs/ [de; meervoud] onderdelen die extra aan iets zijn toegevoegd: *een cd-speler en een klokje behoren tot de accessoires bij deze nieuwe auto*

accijns /aksijns/ [de; accijnzen] extra belasting die je op sommige producten moet betalen: *de regering heeft besloten om de accijns op bier en wijn te verhogen*

acclimatiseren [werkwoord] /akkliemaatiezeerun/ [acclimiseerde, is geacclimiseerd] zich aanpassen aan een ander klimaat of andere omstandigheden: *mijn neef is na twee maanden nog niet geacclimiseerd in Afrika*

acolade [de; accolades] haak waarmee je in een tekst kunt aangeven dat twee of meer onder elkaar staande regels bij elkaar horen: { en } zijn *acolades*

accommodatie [de; accommodaties] ruimte die op zo'n manier is ingericht dat hij geschikt is voor een bepaald doel * *dit hotel biedt accommodatie voor vijftig gasten* er kunnen vijftig gasten logeren